

12. évfolyam

Óraszám: 30 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek	10
2. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma	8
3. Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés	12
<i>Összes óraszám:</i>	<i>30</i>

1. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek

Óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismerje a 19. század nyelvtörténeti elméleteit, származási modelljeit
- kiigazodjon a nyelvhasználat korszerű formái között
- belássa a nyelvi változások szerepét a Neumann-galaxisban

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti a magyar nyelv rokonságának hipotéziseit
- ismeri a magyar nyelvtörténet korszakait
- megérti a szókészlet változásait a magyar nyelv történetében
- érzékeli a mindennapokban a beszéd, a nyelv, mint változó rendszer működését

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése
- A magyar nyelv rokonságának megismerése
- Az összehasonlító nyelvszemlélet fejlesztése: nyelvünk helye a világban
- Az interdiszciplináris tudatosság fejlesztése a nyelvtörténeti, irodalom- és művelődéstörténeti párhuzamosságok és összefüggések felfedeztetésével
- Változás és állandóság nyelvi egyensúlyának megértése
- Nyelvrokonság és nyelvcsaládok vizsgálata
- A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos módszereinek tisztázása
- A magyar nyelv eredetének, az erről szóló tudományos hipotéziseknek megismerése
- A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái
- A nyelvtörténeti kutatások forrásainak vizsgálata: kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek
- A magyar nyelv történetének főbb korszakai, és néhány fontos nyelvemlékünk (A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom)
- A nyelvújításnak, illetve hatásának tanulmányozása

Fogalmak: nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék; ősi szó, belső

keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet

Javasolt tevékenységek

- A történelem legfontosabb eseményeinek felidézése, melyek kulturálisan új irányt szabtak a magyar nyelv fejlődésének
- A történelmi események nyelvtörténeti korszakokba rendezése
- Az egyes nyelvtörténeti korszakok társadalmi és nyelvi jellemzők összefüggéseinek feltárása
- A mai magyar nyelv változásainak felmutatása a hétköznapi életben
- A szókincsváltozás tendenciáinak megismerése a szépirodalomban és a köznyelvben
- A tendenciák ismeretében a nyelv jövőjének kikövetkeztetése, változási irányok felmutatása

2. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismerje az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltéréseit
- felismerje a magyar nyelv sokszínűségét, a nyelvjárások szépségét és helyét a jövő magyar kultúrájában

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek természetét
- megérti a nyelvjárások és a nyelvi norma viszonyát a nyelvi gyakorlatban
- megismeri nyelvünk helyzetét a határon túl
- következtetéseket tesz a nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés legfontosabb kérdéseiben

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia tudatosítása
- A nyelvjárások nyelvhasználati sajátosságainak megismertetése
- A nyelvi tervezés elveinek és feladatainak megismertetése
- A nyelv társadalmi tagozódásának vizsgálata

Fogalmak: nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek

Javasolt tevékenységek

- Az élő magyar nyelvjárások megismerése videóanyagok segítségével
- Nyelvjárási sajátosságok felmutatása a tanulók területi nyelvhasználatában
- Egyéni nyelvhasználati sajátosságok felkutatása az osztály tanulóinak körében
- Csángó nyelvjárás és a régi magyar szövegek összevetése
- Európai Unió rendelkezései vizsgálata a mai magyar politikában

3. Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés

Óraszám: 12 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A rendszerező képesség fejlesztése
- Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása
- A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése

Javasolt tevékenységek

- Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése